

เทศน์เช้า วันที่ ๑๕ สิงหาคม ๒๕๖๐

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองกวาง อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

ตั้งใจฟังธรรมะเนาะ วันนี้วันพระ วันพระ วันโกน ชาวพุทธเราแสวงหาบุญกุศลเพื่อหัวใจของเรา ถ้าการแสวงหาบุญกุศลเพื่อหัวใจของเรา สมัยโบราณของเราเนาะ ชาวพุทธเรายิ้มแย้มแจ่มใส มันพอกอยู่พอกกันมีความสุข แต่สมัยปัจจุบันนี้โลกเศรษฐกิจมันเจริญใจ ต้องมีการแข่งขันๆ การแข่งขันกันจนเห็นว่าทรัพย์สมบัติเป็นบุญกุศลใจ เห็นทรัพย์สมบัติเป็นความจริง

แต่ถ้าเป็นคนที่มีสติมีปัญญานะ มีสติปัญญา สิ่งที่เป็นความจริงๆ คือคุณธรรม คือบุญกุศลในหัวใจของเราใจ ถ้ามีบุญกุศลในหัวใจเนะ มันไม่ทุกข์ไม่ยากจนเกินไป แต่มันต้องทุกข์ ทุกข์เพราะอะไร เพราะเกิดมาเป็นมนุษย์ไง เกิดมาเป็นมนุษย์ ทุกข์เป็นอริยสัจ ทุกข์เป็นความจริง ถ้าทุกข์เป็นอริยสัจ ทุกข์เป็นความจริงเนะ ทุกข์คือการที่ทนอยู่ไม่ได้ แต่เวลาเกิดมาเป็นมนุษย์ เกิดมาที่ว่าทุกข์มันเป็นความจริง แต่ถ้าเอาความทุกข์นั้น เห็นไหม เวลาคนที่มีสติปัญญา คนที่เขามีศรัทธาความเชื่อ เขาพยายามจะมาประพฤติปฏิบัติ คนทางโลกเขาแปลกใจเนะ เอ๊ย! เราเกิดมาเราก็ทุกข์เราก็อายุอยู่แล้ว ยังไปวัดไปวา ไปเดินจงกรม นั่งสมาธิให้มันทุกข์มันยากขึ้นไปอีกทำไม โอ๊ย! มันมีความทุกข์ขึ้นมาอีก แต่ทุกข์อย่างนั้นความทุกข์เพราะเขาพอใจใจ เขาเห็นทางออกของเขา เขาเห็นทางออกของเขา

เวลาคนเราจะล่วงพ้นทุกข์ด้วยความเพียร ความเพียร ความวิริยะ ความอดุสาหะของเขา เพื่อจะหาหัวใจของเขา ถ้าเขาหาหัวใจของเขาพบ เขาจะมีความสุขของเขา ไอ้เราจะหาความสุขๆ ทางโลก เราแสวงหาขนาดไหนมันก็ไม่มีความสุขจริงเนะ ไม่มีมีความสุขจริงเพราะอะไร เพราะมันมีกิเลสตัดหาความทะยานอยากเป็นเครื่องล่อ ไม่เคยพอ ตะครุบอยู่นั่นเนะ จะเอาอยู่นั่นเนะ เอาแล้วเอาเล่า เอาไม่จบไม่สิ้นใจ

เพราะความอยากได้ อย่างนั้น เวลาประพฤติปฏิบัติ เพราะความอยากทำให้ภาวนาไม่ได้ แต่ถ้ามันปล่อยวางแล้ว การปล่อยวางมันเป็นอุเบกขา ความปล่อยวางนี้มันวางเฉยๆ แต่ถ้ามันพุทโธๆ หรือใช้ปัญญาอบรมสมาธิขึ้นไป มันมีการบริหารจัดการของมัน จิตมันบริกรรมของมัน

เวลามันสงบเข้าไป มันไม่ใช่อุเบกขา มันไม่ใช่การปล่อยวางเฉยๆ มันมีรสมีชาติ มันมีความสุข ความสงบในตัวของมันเอง เหมือนเราอาบน้ำหนึ่งต่างน้ำมา แล้วอาบน้ำอาบทำแล้วตัวเบาตัวสบาย

นี่ก็เหมือนกัน กิเลสตัดหาความทะยานอยากในใจของเรามันหมกมุ่นในหัวใจ มันมีแต่ ความหมักหมมในใจ แล้วก็วางๆ วางๆ เหมือนกับเช็ดตัวเอา แต่ถ้ามันอาบน้ำแล้วมันชุ่มชื้น นี่ก็ เหมือนกัน พุทโธๆ หายใจเข้าและหายใจออกมีสติปัญญารักษาขึ้นไป มันมีคำบริกรรมของมัน มันฟอกหัวใจๆ มันจะมีความสุขของมันไง นี่พระภายใน

วันพระๆ เขามีแต่พระภายนอก พระภายนอกคือพระพุทธรูป เวลาที่มีกิจกรรมกันไป หล่อ พระๆ อยู่! คนนี้มีค้ำฟ้ามัดดินเลยนะ เพราะมันทำได้ง่ายๆ ใจ ถ้าทำได้ง่าย แล้วยิ่งใหญ่ ในโลก โธโฮ! ตื่นตาตื่นใจ พอทำเสร็จแล้วนะ รอบารุงรักษามันนะ นี่เวลาพระข้างนอก

เวลาพระข้างนอกเวลาทำนะ ศิลปวัฒนธรรมมันก็เป็นเรื่องความคิดอันหนึ่งนะ เวลาเรา ทำบุญกุศลมันเป็นบุญใหม่ เป็น แต่เป็นบุญแบบโลกๆ ใจ เป็นบุญแบบทางโลก ทางโลก ประวัติศาสตร์ ใครก็อยากมีชื่อเสียงไว้ ถ้ามีชื่อเสียง มีชื่อเสียงแล้วมันสุขหรือมันทุกข์ล่ะ มีชื่อเสียงแล้วหัวใจมันมีหลักมีเกณฑ์หรือไม่ละ

แต่ถ้าเป็นธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ให้รักษาพระภายใน ให้สร้างพระ ภายใน ผู้ใดเห็นธรรม ผู้นั้นเห็นตถาคต หายใจเข้านี่พุท หายใจออกนี่โธ เวลามันเป็นพุทโธ จริงๆ มันเป็นพุทโธในหัวใจนี่

เวลาสร้างพระๆ ขึ้นมา เราต้องหาช่าง หาผู้ที่มีฝีมือมาทำๆ เวลาเราทำแล้วถ้าไม่ถูกใจๆ ไม่ ถูกใจเราก็ซ่อมบำรุงอยู่อย่างนั้นนะ นี่ก็เหมือนกัน ในหัวใจของเราถ้ามีสติมีปัญญา พระภายในๆ เรามาวบวชเป็นพระ สมมุติสงฆ์ๆ ใจ สมมุติสงฆ์เวลาประพฤติปฏิบัติขึ้นมา ถ้าเวลาเป็นพระจริงๆ เป็นพระในหัวใจ เวลาทางโลกเขามีโอกาสได้บวช เขาก็บวชหัวใจของเขา ถ้าบวชหัวใจของเขา เขาพยายามประพฤติปฏิบัติของเขา ถ้าเขามีพระภายในขึ้นมา พระภายในมีคุณค่ากว่าพระ ภายนอกมหาศาล ถ้าเป็นพระภายใน เห็นไหม

ดูสิ เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเทศน์ว่าการขึ้นมา เวลาได้ลูกศิษย์ลูกหาขึ้นมา มันไว้วางใจได้ พ้นจากบ่วงที่เป็นโลกและเป็นทิพย์ บ่วงที่เป็นโลก ชื่อเสียงศรัทธา เรื่องลาภ สักการะต่างๆ นี่บ่วงที่เป็นโลก อยากดังอยากใหญ่ บ่วงที่เป็นโลกทั้งนั้นเลย เรื่องโลกๆ นี่พ้นจาก

บ่วงที่เป็นโลก เห็นไหม แล้วพ้นจากบ่วงที่เป็นทิพย์ ทิพย์สมบัติ อยากได้ทิพย์สมบัติ อยากได้มรรคได้ผล หมดสิ้นหมดเลย เวลามันได้เป็นจริงขึ้นมาแล้วพ้นจากบ่วงที่เป็นโลกและเป็นทิพย์

เวลาเป็นโลกและเป็นทิพย์ มันไวใจได้ไหม มันวางใจได้ไหม ใอนั้นวางใจไม่ได้ ใอของเราผลอไม่ได้ ผลอแล้วมันเผาตัวมันเองแล้ว เวลาถึงมันคืนรนของมัน เห็นไหม หัวใจก็เหมือนกัน บวขมาเป็นพระๆ บวขมาเป็นสมมุติสงฆ์ บวขมาด้วยกรรมวินัยขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เป็นพระใหม่ เป็น แล้วเป็นพระแล้วมีกรรมวินัยด้วย สิด ๒๒๗ ด้วย แล้วถือสิดในสิด รุดงควัตรก็เป็นสิดในสิดใจ แล้วเวลาทำขึ้นมา เวลาประพฤติปฏิบัติขึ้นมา เจ้าหน้าที่ๆ ทำผิดสองเท่าสามเท่าไป

นี่ก็เหมือนกัน เวลาพระเรา องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเทศน์ไว้พระไตรปิฎกนะ ถ้าภิกษุทุศีล เวลานั้นอาหารของชาวบ้านเขาเหมือนกลิ้งถ่านแดงๆ ถ่านในเตาไฟ เหมือนกลิ้งลงไป

เวลาทางโลกเขาเอรีดอ้อย แต่ถ้าเป็นกรรมวินัย นั้นนะเป็นถ่านไฟแดงๆ เชียวนะ เวลาถ่านไฟแดงๆ เวลาถ่านไฟแดงๆ มันลวกคอไหม มันลวกกระเพาะไหม มันทำลายไหม มันทำลายหมดเลย นั้นเป็นวิทยาศาสตร์ แต่ธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าท่านเทศนาว่าการเวลาเดือนสติใจ เดือนสติให้พระให้ประพฤติปฏิบัติขึ้นมา

สิ่งที่บวขมาเป็นพระใหม่ เป็น เหมือนกับทางโลกเขาเวลาหล่อพระๆ นี่พระภายนอก เวลาพระภายนอกเห็นกันนะ อู้อู! องค์นั้นสวยของคณีสวย เวลาเป็นพระภายในไม่รู้ หลวงตาแก่ๆ ไม่มีใครรู้จัก นั้นนะพระดีๆ ทั้งนั้นนะ พระที่ดีคือพระปกติ พระธรรมดานี้ไง พระธรรมดาๆ แต่อยู่โดยทรงธรรมทรงวินัย ใอ้พระที่มีชื่อเสียงดั่งๆ ใอ้ที่เกียรติศัพท์เกียรติคุณนั้นนะ เห็นไหม พ้นจากบ่วงที่เป็นโลกและเป็นทิพย์ ใอนั้นนะเรื่องโลกๆ ทั้งนั้นนะ สรรเสริญเรื่องโลกทั้งนั้นนะ หัวใจนโลกๆ ทั้งนั้นนะ

แต่ถ้ามันเป็นจริงๆ ถ้าเป็นพระภายในแล้วพ้นจากบ่วงที่เป็นโลก ใ้สาระ เรื่องโลกๆ ใ้ไรสาระมากนักนะ แต่พระอยู่ในโลก อยู่ในโลกมันก็มีกรรมวินัยใ้ใหม่ มีกรรมวินัย เวลาพระอานนท์ถามองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไป ถ้าองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าปรินิพพานไปแล้ว เวลาพระเราอยู่กับโลก โลกเขาต้องมีเรื่องเงินเรื่องทอง เรื่องญาติพี่น้อง แล้วให้ทำอย่างไร

อย่าได้ยินดีได้ฟังเลขนั้นแหละดี หันหน้าเข้าป่าไปเลยดีที่สุด

แต่มันจำเป็น เป็นญาติเป็นพี่เป็นน้องกัน มาเยี่ยมมาเยียนกัน

ให้ตั้งสติไว้แล้วค่อยคุยกับเขา ให้ตั้งสติไว้แล้วค่อยเจรจากับเขา แล้วถ้าไม่มีบุคคลที่ ๓ ให้พูดได้ ๖ คำแล้วหนีเลย

นี่ไง ลับหูลับตา เวลาลับหูลับตา ธรรมวินัยมันผิดไปหมด นี่ไง เวลาเราบวชมาเป็นพระ เราอยู่กับโลกเขามันก็มีธรรมวินัย แล้วพระต้องอยู่กับโลก ปลาต้องอยู่กับน้ำ ถ้าน้ำขาดออกซิเจน ปลาก็ตาย

นี่ก็เหมือนกัน ธรรมวินัยๆ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าวางธรรมวินัยไว้ บริษัท ๔ ภิกษุ ภิกษุณี อุบาสก อุบาสิกา อุบาสกหมายถึงประชาชน องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้านั้น ท่านปรารธนาหรือสัตว์ขนสัตว์ หรือสัตว์ขนสัตว์ก็หรือสัตว์ขนสัตว์พวกเรานี้แหละ พวกมนุษย์นี้ เทวดา อินทร์ พรหม หรือสัตว์ขนสัตว์ หรือสัตว์ขนสัตว์แล้วถ้าไม่ให้แสดงธรรม ไม่ให้อยู่ร่วมกัน แล้วมันจะชักนำกันไปอย่างไร เวลาชักนำกันไปมันก็มีธรรมวินัยนี้มาเป็นเครื่องรักษาไว้ รักษาไว้ล่ะ

หน้าที่ของฆราวาสธรรม ฆราวาสเขามีความสามารถขนาดไหน ทำอย่างไรนั่นเป็นเรื่องของฆราวาส เรื่องของพระ พระมาจากฆราวาส ไม่น่าสงสัยสิ่งใดเลย เพราะเรามาจากฆราวาส ก็เรามาจากมนุษย์ เราก็เคยได้ใช้ได้สอยสิ่งนั้นมา เราได้เสียสละสิ่งนั้นมาเป็นนักพรตมาเป็นนักบวช พอเป็นนักบวช เป็นพระขึ้นมา มันต้องมีธรรมวินัยขึ้นมา มันต้องมีสติปัญญามา ถ้ามีสติปัญญาขึ้นมาเป็นนักบวช ถ้านักบวชรบกับอะไร รบกับกิเลสของตนใจ รบกับความโหยหารบกับความเรียกร้อง รบกับความต้องการในหัวใจนั้นใจ ถ้ามันเรียกร้องโหยหาในหัวใจนั้น ถ้ามีสติปัญญาทำตรงนี้ได้ขึ้นมามันก็มีเกาะกำบัง คือ สมาธิ ปัญญา มันมีศีล คือคือความปกติของใจใจใจมันปกติระงับขึ้นมาแล้วฝึกหัดใช้ปัญญาๆ

เวลาวันพระๆ เวลาสอนโยมเขา สอนโยมเขาให้ฝึกหัดภาวนาๆ พระเราก็ต้องภาวนาให้ได้ก่อน เพราะภาวนาได้แล้ว ถ้ามันมีสิ่งใดขาดตกบกพร่อง พระเราฝึกหัดได้ พระเราสอนเขาได้ ถ้าพระเราไม่มีประสบการณ์ พระเอาอะไรไปสอนเขา เวลาเขาไปพบสิ่งใดเห็นสิ่งใด สิ่ง que เห็นนั้นจริง แต่ความเห็นนั้นไม่จริง สิ่ง que เห็นนั้นจริงทั้งนั้นนะ เพราะอุปทานของคน ความคิดของคน

สิ่งที่มันตอกย้ำในใจ ไอ้ความสกปรกโสโครกในหัวใจมันมีอยู่ทั้งนั้นนะ พอมีอยู่ทั้งนั้น เวลาไปพบไปเห็นขึ้นมามันพลิกมันแพลง เวลามารมันบิดมันเบือน เวลาบิดเบือนสร้างภาพขึ้นมาต่างๆ เราก็รู้เราก็ก็นั่นนั่นนะ สิ่งที่เราเห็นนั่นจริงไหม จริง จริงด้วยวุฒิภาวะ วุฒิภาวะของคนอ่อนแอ เห็นแล้วเคลิบเคลิ้ม เวลาเห็นแล้วนะ ไอ้คนที่มีความวุฒิภาวะพอเห็นแล้ว ไข่หรือเปล่า จริงหรือเปล่า

เวลาครูบาอาจารย์ที่ท่านประพฤติปฏิบัตินะ เวลามีนิมิตเกิดขึ้นมา ถ้าอยากรู้ ถามเลย ถามขณะนั้นนะ นั่นคืออะไร คำว่า “ถาม” มันถามเข้าไปที่จิต เพราะจิตระลึกได้ จิตระลึกได้ พอถามปั๊บ ไอ้พระนั่นหายหมด มันอาย แต่เราไม่อย่างนั้น พอเห็นแล้วพุ่งไปเลย สุดยอดๆ สุดยอด นั่นตกหลุมพรางหมด พอตกลงหลุมพรางมันก็ไปหมด ส่งออกหมด เห็นไหม

นี่ไง ถ้าคนที่มีความปัญญานะ ถามขึ้นมาในใจ แต่ถามไม่ได้ ถามยาก เพราะอะไร เพราะเวลามันเห็นแล้วมันไปหมดแล้ว ก็ความรู้สึกมันไปอยู่ที่ภาพนั้นหมดแล้ว มันระลึกอะไรไม่ได้หรอก แล้วก็พยายามจำตรงนั้นให้ได้ แล้วพอออกมาแล้วก็ไปถามอาจารย์ไข่มุขไข่มุข ไข่มุขไข่มุขอยู่นั่นนะ นี่ไง ตัวเองก็ปิดหูปิดตาแล้วเวลาไปถามขึ้นมา ครูบาอาจารย์ที่ไม่เคยมีประสบการณ์ก็ปิดหูปิดตาตอบ แล้วมันก็บ่าบอคอแตกกันไป

แต่ถ้ามันเป็นจริงๆ ขึ้นมา ถามเดี๋ยวนั้น ถ้ามีสติปัญญา ถ้ามีสติ คำว่า “ถาม” มีสติมันจะย้อนถามขึ้นมา จบ ภาพที่เห็นจบแล้ว ภาพที่เห็นเพราะเราไปเห็น จิตนี้ไปเห็นทั้งนั้นนะ จิตของเราทั้งนั้นนะที่ไปรู้ไปเห็น แล้วเวลาเราหายใจเข้านี่ก็พุท หายใจออกนี่ก็โธ เราจะเข้าไปสู่จิตเราไป เราจะเข้าไปสู่จิตมัน แต่ไอ้ความสกปรกโสโครกในหัวใจมันก็ขับดันออกมาไป ความขับดันออกมา กว่าที่จิตสงบมันระงับได้ ถ้ามันสงบระงับได้เป็นสมบัติของเรา นี่สร้างพระภายใน

ไอ้ห่อพระๆ นั่นนะมันก็เป็นบุญกุศลส่วนหนึ่ง คำว่า “บุญกุศล” รูปเคารพเป็นสัญลักษณ์สิ่งต่างๆ ในพระพุทธศาสนา มันก็เป็นจริงทั้งนั้นนะ เวลาเป็นจริงมันก็เป็นจริงแบบอนุบาลไป เป็นจริงแบบสอนฆราวาสไป เป็นจริงแบบสอนชาวพุทธเราไป ให้เข้ามาใกล้จิตพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ไป เวลาที่มีกิจกรรมสิ่งใดต่างๆ เราไปวัดไปวา ก็เพื่อพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ไป มาวัดมาวา มาเพื่อมาทำบุญกุศล เราก็ได้ฟังธรรมๆ ตอกย้ำ ตอกย้ำที่หลวงพ่อบุญแล้วเราไปพิจารณาว่าจริงหรือไม่จริง ก็กาลามสูตรไป อย่าเพิ่งเชื่อเพราะหลวงพ่อบุญ หลวงพ่อบุญก็พูดประสบการณ์ ไอ้จริงหรือไม่จริง ไอ้ของเรากิเลสในหัวใจมันก็ปิดออกทั้งนั้นนะ

แต่ถ้าเป็นความจริงปฏิบัติขึ้นมาแล้วมาถามเลย เพราะ ชุมมสากัจฉา เอตมฺมงฺกมฺมุตตมํ ใจ ผู้ที่ปฏิบัติไปแล้ว การสนทนาธรรมเป็นมงคลชีวิตนะ เป็นมงคลอย่างยิ่ง แต่การเป็นมงคลชีวิต มันก็ต้องชวนชวาย ต้องมีการกระทำขึ้นมาให้เป็นประโยชน์ขึ้นมา ถามให้รู้ มันไม่มี

ถามให้รู้ ถามให้รู้ก็คือการเจรจา เจรจากันเท่านั้นนะ เพราะมันไม่เข้าสู่จิตหรือ มันคนละ ชั้นกันเลย คุณตี ส้ม เปลือกส้ม ไม่แกะเปลือกส้มมันจะกินส้มได้อย่างไร ไอ้นี้อยู่ข้างนอกเลย ล้าง เปลือก นุ่นเป็นอย่างไร นี่เป็นอย่างไร

นั่นมันเปลือก มันเป็นจี๋ดิน มันเป็นสิ่งสกปรกที่ติดที่เปลือกส้ม เอ็งไม่ได้แกะเปลือกส้มเลย เวลาว่านี่คืออะไร ไอ้นั้นมันฝุ่น ฝุ่นที่เกาะเปลือกส้ม เราพุทโธๆ ไปจนปอกเปลือกส้มจนเข้าถึง เนื้อส้ม รสส้มหวานนะ แต่เปลือกส้มขม นี่ก็เหมือนกัน ความทุกข์ความยากในหัวใจ สิ่งที่เป็น ความรู้สึกนึกคิดนี้ขมทั้งนั้นนะ

แต่ถ้ามันปล่อยวาง มันปล่อยหมดเลย พอมันปล่อยหมดมันก็เป็นตัวของมันเอง พอดตัวของ มันเอง รสหวาน รสหวานเพราะอะไร โอ้โฮ! มหัจฉรย์ ถ้าใครเป็นจริงๆ นะ ส่วนใหญ่มันไม่ จริงใจ เปลือกส้มแล้วกำไว้ ว่างๆ ว่างๆ กำไว้อยู่อย่างนั้นนะ นั่นนะที่ว่ามันเป็นอุเบกขา อุเบกขา คือมันวางเฉยๆ แล้ววางอย่างนั้นโดยธรรมชาติของมัน อย่างเรา เรามีสติขยับยั้งก็ได้ มันเป็นสัญญา อารมณ์ตามปกติใจ สมาธิไม่เป็นแบบนี้ สมาธิลึกกลับกว่านี้ สมาธิมีคุณประโยชน์มากกว่านี้ สมาธิมันมีความร่มเย็นใจ คุณตี น้ำร้อนน้ำเย็นก็แตกต่างกันแล้ว หัวใจที่เราร้อนกับหัวใจที่สงบ เย็นก็แตกต่างกันแล้ว แล้วหัวใจที่เข้าสู่ความสงบมันไม่แตกต่าง มันจะเป็นสมาธิได้อย่างไร ถ้า มันเป็นสมาธิขึ้นมาแล้ว ความมหัจฉรย์ของมัน มหัจฉรย์อย่างนี้แล้ว นี่ใจ สร้างพระภายใน

วันพระๆ ใจ เราก็ก่อน เราเจอพระที่ไหนเราก็ก่อนจะยกมือไหว้ทั้งนั้นนะ นี่เป็นสัญลักษณ์ ขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ไม่ใช่พูดเพื่อปฏิเสธ ไม่ปฏิเสธเลย เคารพบูชามาก แต่การ เคารพบูชามันก็มีหยาบมีละเอียดใจ หยาบๆ เราก็ก่อนนะ ลูกหลานเราทำอย่างนี้เราก็ก่อนดีด้วย ตบมือให้มัน ลูกหลานเราทำดี เราก็ก่อนดีทั้งนั้นนะ แต่เราจะดีแค่เล็กๆ ใจใหม่ เราไม่โตขึ้นมาหรือ เราไม่พัฒนาขึ้นมาหรือ ถ้าเราพัฒนาขึ้นมาแล้ว เวลาเราไหว้ประเพณีไปกับเขา แต่จริงๆ เราจะ เคารพบูชาโดยหัวใจ ไหว้โดยหัวใจเลย หายใจเข้านี้กพุท หายใจออกนี้กโธ นี่ปฏิบัติของเรา ขึ้นมา ผู้ใดเห็นธรรม ผู้นั้นเห็นตถาคตนะ นี่พระภายใน พระภายในมันสร้างยากกว่าพระ ภายนอกมหาศาล

ฉะนั้น เวลาสร้างพระ หล่อพระจะเอาเท่าไรก็ได้ถ้าเราหาเงินได้ จะหล่อสักกี่พันองค์ก็ได้
ทั้งนั้นนะ จะเอาสวยมหัศจรรย์ขนาดไหนก็ได้ จะประดับเพชรนิลจินดาขนาดไหนก็ได้ แต่เวลา
ปฏิบัติขึ้นมามันไม่ได้ ไม่เห็นจริงสักที แล้วถ้ามันได้ๆ เห็นไหม เวลาเพชรนิลจินดา มันมีมูลค่า
ทางโลกใหม่ มี แต่เวลาทำให้มันเกิดขึ้นมาในใจ ศีล สมาธิ ปัญญา มันมีมูลค่าทางธรรม มันดีเป็น
ราคาไม่ได้เลย

คนที่จรรำรวยมั่งมีศรีสุขมีมูลค่าขนาดไหน เวลามันตายไป บุญกุศลมันส่งผลให้เกิดเป็น
เทวดา อินทร์ พรหม แล้วหมดอายุขัยก็เวียนไปอย่างนั้นนะ ถ้าคนที่ทำชั่วก็ตกนรกอเวจีไปไง แต่
ถ้ามันประพฤติปฏิบัติขึ้นมา มันมีมูลค่าทางธรรมขึ้นมา มันไม่ไปอีกแล้ว มันมีมูลค่าขนาดไหน
มันมีมูลค่าเท่ากับ ๓ โลกธาตุ กามภพ รูปภพ อรูปภพ หัวใจนี้สูงส่งกว่า หัวใจนี้มหัศจรรย์กว่า
หัวใจนี้ประเสริฐกว่า มันพ้นไปจาก ๓ โลกธาตุ มูลค่ามันมหาศาล มหาศาลที่โลกนี้ไม่รู้เลย นี่
พระภายใน

มีพระภายนอก พระภายใน พระภายนอกเราก็กวักกับเขา มันเป็นประเพณีวัฒนธรรมของ
ชาวพุทธเรา ถ้ามันไม่มีสัญลักษณ์ ไม่มีการแสดงออกเลย พุทธเป็นที่ไหน พุทธนั่งเฉยๆ พุทธ
เป็นหัวต่อหรือ พุทธเขาก็มีประเพณีวัฒนธรรมของเขา ถ้าประเพณีวัฒนธรรม ประเพณีขึ้นมามัน
ก็เอาจริงเอาจังขึ้นมา

ฉะนั้น มันถึงว่าต้นไม้มันมีแก่น มีเปลือก มีกระพี้ของมันเป็นเรื่องธรรมดา หัวใจของคนก็
เหมือนกัน อานาจาสนาของคนก็เหมือนกัน แล้วเจตนาของคนก็เหมือนกัน แตกต่างหลากหลาย
ทั้งนั้น แต่เราจะคิดอย่างไร จะพัฒนาอย่างไร วันพระๆ มาวัด มาวัดมาเพื่อเหตุนี้

เวลาชวนขวยกันมา ขวนขวยกันมาเป็นกิริยา ขวนขวยมาด้วยเจตนา ด้วยความเชื่อ ด้วย
ความดีงาม แต่ถ้าเวลามันตอกย้ำๆ ขึ้นมา เพื่อแก้ความสงสัย ถ้ามันมีความสงสัยอยู่ ถ้ามันแก้ได้
ให้มันส่องแผ้ว จิตใจส่องแผ้ว ฟังธรรมเพื่อเหตุนี้ไง ฟังธรรมเพื่อหัวใจฉลาด เอาตัวรอดได้ หัวใจ
ที่ฉลาดไม่จมปลักอยู่กับความทุกข์ ไม่จมปลักอยู่กับความรู้สึกลึกคิด ไม่จมปลักอยู่กับสิ่งที่มัน
บีบคั้น นั่นนะธรรมะเป็นอย่างนี้ แล้วมันทำที่ไหนล่ะ

ไม่ใช่เสกพวงก็หายไป ไปวัด “หลวงพ่อบ้าให้ที” เป่าก็เย็นๆ ลมหลวงพ่อบ้า แต่ใจมันยังร้อน
อยู่เลยนะ แต่มันต้องทำขึ้นมาแบบนี้ ทำขึ้นมาเพื่อประโยชน์กับเรานะ วันพระ วันพระทำเพื่อ
ประโยชน์กับเรา เพื่อบุญกุศลของเรา ทำคุณงามความดีของเรา จะมากจะน้อย ทำ จะมากจะน้อย

หายใจเข้านี่ก็พุท หายใจออกนี่ก็โธ หายใจเข้านี่แหละ หายใจนี่สำคัญที่สุดเลย แล้วถ้ามันมีคำ
บริกรรม ใช้ปัญญาอบรมสมาธิขึ้นมา แล้วถ้ามีปัญญาอย่างนั้นนะ ใช้อารมณ์ความรู้สึกต่างๆ มัน
จะเข้ามาไม่ได้ แล้วสิ่งที่เราทำหน้าที่การงานของเรามันแจ่มแจ้ง มันไม่พลั้งไม่ผลอ เพราะเรา
เคลียด เพราะความคิดเรามันไม่ปลอดโปร่ง ทำอะไรไม่ประสบความสำเร็จ

แต่ถ้าข้างในมันสะอาดบริสุทธิ์ มันพอใจนะ อะไรก็ง่ายๆ ทั้งนั้นเลย ทำไมเมื่อก่อนมันคิด
ไม่ได้ๆ คิดได้เพราะมีสติไง คิดได้เพราะมีสมาธิไง คิดได้เพราะเรามีปัญญาไง แล้วมันจะเป็น
ประโยชน์กับเรา เห็นไหม ทำเพื่อหัวใจดวงนี้ มันจะเจริญรุ่งขึ้นมาในกลางหัวใจนี้ เอวัง